

Til Kapitel VI (artikel 76-85)

Kontinentalsoklen

Kontinentalsoklen er oprindeligt et geologisk begreb og beskrives sædvanligvis som den naturlige forlængelse af landmassen under havet. Ved overgangen til den dybe havbund ændres de geologiske forhold.

Kontinentalsoklen udvikledes som juridisk begreb efter 2. verdenskrig, hvor U.S.A. i den såkaldte Truman-erklæring tiltog sig jurisdiktion og kontrol over ressourcerne i havbunden og dens undergrund på kontinentalsoklen under det åbne hav uden for USA's kyster. Dette begreb udformedes yderligere i Genèvekonventionen af 29. april 1958 om den kontinentale sokkel, hvori det bestemmes, at kyststaten udøver højhedsretten over den kontinentale sokkel, dvs. havbunden og undergrunden i de undersøiske områder, som grænser op til kysten, men ligger uden for det ydre territorialfarvand indtil en dybde af 200 meter eller uden for denne grænse, så langt havdybden tillader udnyttelse af de pågældende områders naturforekomster, samt havbunden og undergrunden af tilsvarende undersøiske områder omkring øer.

Genève-konventionens udnyttelseskriterium gav imidlertid anledning til krybende jurisdiktion, idet kyststaterne på grund af den fortsatte tekniske udvikling kunne gøre krav på stadig større dele af havbunden og dens undergrund. Kriterierne for afgrænsning af kyststaternes del af kontinentalsoklen blev derfor yderligere revideret i FN's Havretskonvention af 1982. Herefter har kyststaten på den ene side altid højhedsretten over havbunden og dens undergrund i havområdet indtil 200 sømil fra kysten svarende til den maksimale udstrækning af den eksklusive økonomiske zone, jf. kapitel V, medens højhedsretten på den anden side kun kan udstrækkes herudover efter en række nærmere geologiske, geomorfologiske og geografiske kriterier, som er fastlagt i artikel 76. Disse kriterier er betydeligt mere restriktive end udnyttelseskriteriet i Genève-konventionen, og kriterierne fastlægger en absolut ydre grænse for kontinentalsoklens udstrækning, den »juridiske kontinentalsokkel«.

Havbunden og dens undergrund i »Området« uden for kontinentalsoklen er i medfør af Konventionen unddraget national højhedsret. Ressourcerne heri er tillagt menneskehedens fælles arv og forvaltes af Den Internationale Havbundsmyndighed, jf. kapitel XI. Hvor dele af en kyststats kontinentalsokkel ligger uden for 200 sømil fra kysten, kan de ressourcer, der findes i disse dele af kontinentalsoklen, endvidere kun udnyttes af den pågældende kyststat mod betaling af

visse afgifter til Den Internationale Havbundsmyndighed, jf. artikel 82.

Til artikel 76:

Denne artikel definerer de kriterier, kyststaten kan anvende ved fastlæggelse af kontinentalsoklens udstrækning. Kriterierne omfatter såvel geologiske som geomorfologiske og geografiske elementer.

I stk. 1 defineres som udgangspunkt det juridiske kontinentalsokkelbegreb. Det omfatter havbunden og dens undergrund i et område, som strækker sig fra ydergrænsen af kyststatens søterritorium i hele den naturlige forlængelse af kyststatens landterritorium til yderkanten af kontinentalmargenen. Kontinentalsoklen kan dog altid udstrækkes til en afstand af 200 sømil fra de basislinier, hvorfra bredden af søterritoriet måles, også i de tilfælde, hvor kontinentalmargenens yderkant ligger nærmere ved disse basislinier.

Kyststaten har dermed under alle omstændigheder ret til at udstrække sin kontinentalsokkel indtil 200 sømil, uanset de geologiske eller geomorfologiske forhold. Denne afstand svarer til ydergrænsen for den eksklusive økonomiske zone, jf. artikel 57, men retighederne over kontinentalsoklen og dens ressourcer tilkommer i modsætning til de øvrige EEZ-rettigheder kyststaten uden videre og er ikke betinget af erklæring herom. Medens en EEZ altid er begrænset til maksimalt 200 sømil, kan kyststaten derimod udstrække sin kontinentalsokkel ud over 200 sømil ud fra geologiske/geomorfologiske kriterier, nemlig i tilfælde, hvor kontinentalmargenens yderkant ligger længere ude til havs. I de tilfælde, hvor kontinentalmargenen strækker sig meget langt ud til havs, er der dog fastsat særlige begrænsninger for, hvor langt kontinentalsoklen kan udstrækkes, jf. stk. 5 og 6.

Kontinentalmargenens udstrækning er bestemt af en kombination af geologiske og geomorfologiske forhold. I medfør af stk. 3 omfatter kontinentalmargenen således den undersøiske forlængelse af kyststatens landmassiv og består af havbunden og dens undergrund i tre formationer, nemlig soklen, skråningen og hævningen. Den omfatter derimod ikke dybhavets bund eller oceanrygge eller undergrunden herunder. De nævnte formationer er karakteriseret ved variationer i havbundens dybde og hældning, og de repræsenterer forskellige geologiske fænomener. Specielt har dybhavets bund geologiske forhold, som sædvanligvis er meget forskellige fra de geologiske forhold på soklen.

I stk. 4, litra a) bestemmes, at kyststaten selv skal fastlægge kontinentalmargenens yderkant, når margenen strækker sig mere end 200 sømil ud fra basislini-